

Dr hab. Piotr Rylski

Wydział Prawa i Administracji

Uniwersytet Warszawski

**Znaczenie art. 15 zzs ustawy o zwalczaniu COVID
dla terminów w postępowaniu cywilnym**

Art. 15zsz. 1. W okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID bieg terminów procesowych i sądowych w:

1) postępowaniach sądowych, w tym sądownoadministracyjnych,

2) postępowaniach egzekucyjnych

.....

– nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu na ten okres.

I. Uwagi wstępne

Art. 1 pkt 14 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (dalej jako „tarcza antykryzysowa”)¹ dodano art. 15zsz do ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (dalej jako „ustawa o zwalczaniu COVID”)², który obowiązuje **od dnia 31 marca 2020 r.**

¹ Dz. U. poz. 568.

² Dz. U. poz. 374 ze zm.

Przepis ten miał w zamiarze ustawodawcy m.in. uregulować w sposób kompleksowy wpływ ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii na bieg terminów w postępowaniach sądowych i egzekucyjnych.³ Niniejsze uwagi dotyczą wpływu tego przepisu na terminy w postępowaniu cywilnym.

Art. 15zsz ustawy o zwalczaniu COVID jak większość przepisów tarczy antykryzysowej wszedł w życie z dniem opublikowania jej w Dzienniku Ustaw, czyli z dniem 31 marca 2020 r. (art. 101 tarczy antykryzysowej). Jednocześnie ustawodawca nie wprowadził, inaczej niż w stosunku do niektórych innych przepisów tarczy antykryzysowej obowiązywania tego przepisu z wsteczną mocą obowiązywania.⁴ Z tego względu podstawową kwestią jest ustalenie zakresu czasowego obowiązywania nowego rozwiązania.

II. Ramy czasowe obowiązywania art. 15zsz ust. 1 pkt 1 i 2 tarczy antykryzysowej oraz relacja do innych instytucji procesowych wstrzymujących bieg terminu lub służących jego przywróceniu

Z brzmienia przepisu art. 15zsz ustawy o zwalczaniu COVID wynika, że powoduje on wstrzymanie rozpoczęcia i zawieszenie biegu terminów, o których mowa w tym przepisie w czasie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii. Warunkiem powstania skutku, o którym mowa jest zatem ogłoszenie przez Ministra Zdrowia jednego z tych dwóch stanów.

Ustawa o zwalczaniu COVID weszła w życie w dniu 8 marca 2020 r. zmieniając wiele przepisów ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1239 z późn. zm.).

³ Por. uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw, Druk Sejmu nr 299.

⁴ Tak zrobiono np. co do dodanych przepisów dodawanych art. 15a-15d, art. 15h ust. 1 pkt 2, art. 15l i art. 15zc, art. 31e, art. 31f, art. 31j, art. 31m, art. 31za i art. 31zm, gdzie wskazano, że obowiązują one z mocą od dnia 8 marca 2020 r. (art. 101 pkt 2 lit. d tarczy antykryzysowej).

Formalnie stan zagrożenia epidemicznego na obszarze całego kraju został ogłoszony z dniem **14 marca 2020 r.** (§ 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego Dz. U. poz. 433). Stan epidemii został zaś wprowadzony w dniu **20 marca 2020 r.** (rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii, Dz. U. poz. 491 z późn. zm.). W tym też dniu przestał obowiązywać stan zagrożenia epidemicznego.

Podstawową kwestią intertemporalną jest pytanie, czy art. 15zszs ust. 1 pkt 1 i 2 stosuje się jedynie do terminów, których bieg rozpoczął się lub miał się rozpocząć z dniem 31 marca 2020 (wejście w życie tarczy antykryzysowej) lub później, czy też już od dnia ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii (14 marca 2020 r.).

Za pierwszą z hipotez przemawia data wejścia w życie art. 15zszs i brak zastosowania przez ustawodawcę wyraźnej regulacji o wstecznym działaniu omawianego przepisu. Wątpliwości może jedynie budzić brzmienie przepisu, który posługuje się sformułowaniem „w okresie zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii”, co mogłoby sugerować działanie wsteczne już od dnia 14 marca 2020 r.

Należy jednak opowiedzieć się za stanowiskiem, że stosowanie art. 15zszs ustawy o zwalczaniu COVID może mieć zastosowanie **tylko do terminów, które biegły lub miały rozpocząć bieg w dniu 31 marca 2020 r.** Jest to bowiem data wejścia w życie tego przepisu, a jednocześnie jest to dzień, w którym obowiązywał już ogłoszony od dnia 20 marca 2020 r. stan epidemii. **Rozciągnięcie stosowania art. 15zszs ustawy o zwalczaniu COVID na terminy, które upłynęły najpóźniej w dniu 30 marca 2020 r. nie jest zatem uzasadnione.** Oczywiście jeśli termin rozpoczął bieg przed dniem 31 marca 2020 r. i nie upłynął do tego dnia podlega działaniu art. 15zszs ustawy o zwalczaniu COVID, czyli jak stanowi ustawa „ulega zawieszeniu”.

W praktyce zatem kluczowe znaczenie ma nie tyle data, w której dany termin rozpoczął bieg, ale data, w której termin upływał. Jeśli następowało to do dnia 30 marca 2020 r. (włącznie) art. 15zszs nie ma do niego zastosowania. Jeśli termin miał upłynąć w dniu 31 marca 2020 r. lub po

tym dniu, termin te nie może zakończyć biegu do czasu zakończenia obowiązywania stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego.

Powyższe uwagi nie uchybiają temu, że w przypadku konkretnego terminu mogło dojść do zawieszenia jego biegu wcześniej na podstawie art. 179 § 2 k.p.c. w związku z zaprzestaniem czynności przez sąd, w którym toczy się postępowanie. W takim bowiem wypadku doszło do **zawieszenia takiego postępowania z mocy prawa (art. 173 k.p.c.)**. Jest to jednak kwestia odrębna wymagająca ustalenia, czy rzeczywiście doszło do zaprzestania takich czynności w danym sądzie, co jak wiadomo w większości sądów w Polsce przed dniem 31 marca 2020 r. nie miało miejsca. Mogło jednak dotyczyć konkretnych sądów, w których np.: zarządzono obowiązkową kwarantannę pracowników.

Jeśli zatem bieg terminu uległ zawieszeniu na podstawie art. 179 § 2 k.p.c. przed dniem 31 marca 2020 r. to do chwili podjęcia zawieszzonego postępowania art. 15zszs ust. 1 nie ma do niego zastosowania. Jeśli jednak w trakcie trwania epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego doszłoby do podjęcia postępowania na skutek przywrócenia czynności w danym sądzie, to termin taki nie rozpocznie biegu (art. 179 § 2 k.p.c.), gdyż obejmie go norma art. 15zszs ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o zwalczaniu COVID przewidująca zawieszenie takiego terminu.

Trzeba też pamiętać, że niestosowanie art. 15zszs ustawy o zwalczaniu COVID nie wyklucza stosowania, jeśli są do tego uzasadnione przyczyny, **wniosku o przywrócenie terminu, wobec terminów które upłynęły do dnia 30 marca 2020 r.** Wniosek taki należy jednak złożyć w terminie tygodnia od dnia ustania przyczyny uchybienia terminu (art. 169 § 1 k.p.c.). Jeśli zatem termin do złożenia wniosku o przywrócenie terminu upływałby w dniu 31 marca 2020 r. lub później, nie może on zakończyć się w czasie obowiązywania stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego.

Omawiany przepis art. 15zszs ust. 1 pkt 1 i 2 znajdzie zastosowanie we **wszystkich toczących się sprawach cywilnych**, zarówno w sprawach wszczętych przed wejściem w życie przepisu (31 marca 2020 r.), jak i w sprawach wszczętych później. Ustawodawca nie uregulował bowiem

tej kwestii odmiennie. W postępowaniu cywilnym przyjmuje się zaś zasadę aktualności, z której wynika, że zmiany procesowe stosuje się z chwilą ich wejście w życie do wszystkich toczących się postępowań.

III. Terminy, których dotyczy art. 15zsz ust. 1 pkt 1 i 2

Omawiany przepis zgodnie z jego brzmieniem posługuje się pojęciem terminów procesowych i sądowych. Pojęcia te nie są z punktu widzenia postępowania cywilnego zbyt precyzyjne. Jak wiadomo w postępowaniu cywilnym mówi się o terminach ustawowych, sądowych i umownych. Podział ten zależy od źródła, z którego termin wynika i ma znaczenie z punktu widzenia daty rozpoczęcia biegu terminu i możliwości jego przedłużenia (art. 164, 166 k.p.c.).

Wydaje się, że brak precyzji w sformułowaniu, o jakie terminy chodzi może wynikać z tego, że art. 15zsz odnosi się do terminów w różnych postępowaniach, w tym postępowaniach administracyjnych, podatkowych, karnych itd. Dlatego posłużono się tu swoistą formułą terminów procesowych i sądowych. Zamiarem ustawodawcy było zatem objęcie omawianą normą wszystkich terminów procesowych, zarówno wyznaczonych przez sąd czy przewodniczącego (terminy sądowe) jak i wynikających z ustawy (terminy ustawowe). Pod pojęciem terminu procesowego z art. 15zsz należy rozumieć także termin wynikający z umowy stron (np. termin zawieszenia postępowania na zgodny wniosek - art. 178 k.p.c.).

Powyższe oznacza, że jeśli terminy sądowe (np. do uzupełnienia braków formalnych apelacji) miały upłynąć w dniu 31 marca 2020 r. lub później, to nie upłyną w okresie stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego. Dotyczy to również terminów ustawowych, takich jak tygodniowy termin na żądanie uzasadnienia (art. 328 § 1 k.p.c.), termin na uzupełnienie braków pisma procesowego (art. 130 k.p.c.) czy termin na wniesienie środka zaskarżenia.

Więcej problemów rodzi pytanie, czy art. 15zsz ust. 1 pkt 1 i 2 ma zastosowanie do **terminów instrukcyjnych skierowanych do sądu**, np. termin na sporządzenie uzasadnienia (art. 329 § 2 k.p.c.) lub termin sześciu miesięcy na rozpoznanie sprawy gospodarczej (art. 458⁸ § 4 k.p.c.).

Należałoby wyrazić pogląd, że omawiany przepis nie ma tu zastosowania, jeśli tylko nie doszło do zawieszenia postępowania na skutek siły wyższej i zaprzestania czynności przez sąd. Jeśli bowiem sąd wykonuje swoje czynności, mimo ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii brak podstaw do uznania, że wspomniany termin nie biegnie. Ponadto celem tarczy antykryzysowej była ochrona praw stron i uczestników postępowania przed skutkami upływu terminu, czego nie można powiedzieć o wstrzymaniu terminów instrukcyjnych dla sądu.

Odmienne poglądy można by wyrazić tylko co do terminów, które **wyznaczone dla sądu mają charakter prekluzyjny**, a więc sprawiają, że po ich upływie sąd nie może już podjąć określonej czynności. Dotyczy to np. terminu na wydanie wyroku zaocznego zastrzeżonego (art. 341 k.p.c.) lub terminu na przekazanie sprawy do sądu właściwego z postępowania gospodarczego albo odwrotnie (art. 458⁷ § 1 i 2 k.p.c.). Można bronić poglądu, że te terminy podlegają działaniu art. 15zsz ust. 1 pkt 1. Kwestia jest jednak dyskusyjna. Choć przepisy te stanowią wyjątki od reguły, że sąd nie jest związany terminami przy dokonywaniu czynności, to trzeba pamiętać, że wskazane terminy pełnią funkcję ochronną dla stron, chroniąc je przed nieokreślonym w czasie podjęciem tak ważkich rozstrzygnięć. Wstrzymanie tych terminów w sytuacji, gdy nie doszło do zawieszenia postępowania, a sąd funkcjonuje może wydawać się zatem nieuzasadnione.

Stanowisko o niestosowaniu art. 15zsz ust. 1 pkt 1 i 2 co do terminów instrukcyjnych skierowanych do sądu ma jednak ograniczone znaczenie praktyczne, gdyż zgodnie z art. 15zsz ust. 1 pkt 11 ustawy o zwalczaniu COVID zaprzestanie czynności przez sąd, organ lub podmiot, prowadzące odpowiednio postępowanie lub kontrolę, w okresie, o którym mowa w ust. 1, nie może być podstawą wywodzenia środków prawnych dotyczących bezczynności, przewlekłości lub naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Jeśli zatem opóźnienie w dokonywaniu przez sąd czynności, dla których przewidziano terminy instrukcyjne jest spowodowane zaprzestaniem czynności nie ma możliwości skutecznego kwestionowania tego w drodze np. skargi na przewlekłość postępowania. Inną sprawą jest, że

z reguły zaprzestanie czynności na skutek działań związanych ze zwalczaniem lub ochroną przed epidemią powinno prowadzić do zawieszenia postępowania na podstawie art. 173 k.p.c.

Art. 15zszs ust. 1 nie dotyczy terminów prawa materialnego. Oznacza to, że nie wpływa on na bieg takich terminów, jak termin zasiedzenia lub przedawnienia. Wbrew pierwotnemu projektowi tarczy antykryzysowej nie doszło do wstrzymania przez ustawodawcę tych terminów. W grę wchodzi zatem jedynie rozważenie czy termin przedawnienia lub zasiedzenia w konkretnym przypadku nie uległ zawieszeniu wskutek siły wyższej na podstawie art. 121 pkt 4 k.c. (oraz 175 k.c.). Ustawa o zwalczaniu COVID zawiera co do niektórych terminów materialnoprawnych własne rozwiązania ochronne, choć z zakresu prawa cywilnego nie są to liczne regulacje (np. art. 31u ustawy o zwalczaniu COVID co do terminu wypowiedzenia i rozwiązania umów najmu).

Kwestia ta może być problematyczna wobec tych terminów, które choć uregulowane w k.p.c. są uznawane za terminy prawa materialnego. Dotyczy to np. **dwuletniego terminu na wniesienie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem paromocnego orzeczenia (art. 424⁶ § 1 k.p.c.)**, który w orzecznictwie jest uznawany za termin zawity prawa materialnego i stad nieprzywracalny (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2013 r., V CNP 11/13). Jeśli podzielić ten pogląd art. 15zszs ust. 1 nie miałby zastosowania do omawianego terminu i jego upływ w okresie po 31 marca 2020 r. byłby możliwy. Jedynie wniesienie przez stronę skargi mogłoby ją uchronić przed ryzykiem utraty uprawnienia do dochodzenia odszkodowania od Skarbu Państwa.

Wedle art. 15zst ustawy o zwalczaniu COVID **art. 15zszs ust. 1 nie stosuje się do terminów związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych.** Trudno z góry przewidzieć, o jakie terminy w odniesieniu do postępowania cywilnego mogłoby tu chodzić, gdyż chodzi tu zapewne bardziej o terminy związane z postępowaniem administracyjnym. Można jednak wyobrazić sobie sprawy cywilne, zwłaszcza w zakresie sądowego postępowania egzekucyjnego, których celem jest np. wykonanie tytułu zabezpieczenia zmierzającego do zapobiegnięcia lub zwalczaniu sytuacji kryzysowej związanej z COVID-19. Może mieć to znaczenie o tyle, że **postępowanie**

zabezpieczające i prowadzone na jego podstawie postępowanie wykonawcze nie zostały w art. 14a ust. 4 zaliczone do spraw pilnych, w których art. 15zszs ust. 1 nie ma zastosowania.

IV. Sprawy cywilne objęte art. 15zszs pkt 1 i 2

Z omawianego przepisu wynika, że dotyczy on terminów, biegnących w postępowaniach sądowych i egzekucyjnych. Rozdzielenie tych dwóch kategorii spraw cywilnych nie ma szczególnego znaczenia w związku z tym, że postępowanie egzekucyjne jest najczęściej postępowaniem sądowym. Wydaje się jednak, że omawiany przepis będzie także dotyczył spraw podlegających wykonywaniu w drodze pozaegzekucyjnej, np. spraw o wykonanie kontaktów z dzieckiem (art. 598¹⁵ i n. k.p.c.). Są to bowiem sprawy sądowe, a kategoria ta ma tu znaczenie nadrzędne wobec spraw egzekucyjnych.

Więcej wątpliwości powstaje na tle pytania, czy art. 15zszs ust.1 dotyczy postępowań cywilnych, ale **pozasądowych**, takich jak mediacja, czy postępowania notarialne (np. w przedmiocie wydania aktu poświadczenia dziedziczenia lub europejskiego poświadczenia spadkowego). Znaczenie praktyczne terminów biegnących w tych postępowaniach jest jednak ograniczone. W sytuacjach wyjątkowych należałoby jednak sięgnąć do analogii i objąć stosowaniem art. 15zszs ust. 1 także cywilne postępowania pozasądowe. Uzasadniałaby to treść całego art. 15zszs ust.1, który odnosi się do wielu innych postępowań pozasądowych o charakterze niecywilnym.

Na mocy art. 15zszs pkt 2 tarczy antykryzysowej **zawieszenia biegu terminu nie stosuje się w tzw. sprawach pilnych**, do których w zakresie spraw cywilnych zaliczono sprawy:

- o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką;
- o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1878 oraz z 2019 r. poz. 730 i 1690);
- dotyczące umieszczenia lub przedłużenia pobytu nieletniego w schronisku dla nieletnich;
- dotyczące umieszczenia małoletniego cudzoziemca w placówce opiekuńczo-wychowawczej;

- z zakresu postępowania wykonawczego w sprawach, o których mowa w pkt 8-12;
- wniosków o ustanowienie kuratora w celu reprezentowania interesów małoletnich w postępowaniu przed sądem lub innym organem w sprawach pilnych;
- o których mowa w ustawie z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2019 r. poz. 2203 oraz z 2020 r. poz. 278);
- przesłuchania przez sąd osoby w trybie zabezpieczenia dowodu lub co do której zachodzi obawa, że nie będzie można jej przesłuchać na rozprawie (art. 14a ust. 4 pkt 9-16 ustawy o zwalczaniu COVID).

Jak widać wyliczenie to obejmuje przede wszystkim sprawy rozpoznawane w postępowaniu nieprocesowym i prowadzone na ich podstawie postępowania wykonawcze. Co zaskakujące w wyliczeniu spraw pilnych nie znalazły się sprawy z zakresu postępowania zabezpieczającego, co oznacza, że w tym postępowaniu terminy podlegają wstrzymaniu. Trzeba jednak pamiętać, o wspomnianym już art. 15zzt ustawy o zwalczaniu COVID, wedle którego art. 15zss ust. 1 nie stosuje się do terminów związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. W takich sprawach termin zatem nie będzie biegł.

Kwestia braku wstrzymania biegu terminów w sprawach pilnych może nastroczać wielu kłopotów praktycznych. Część spraw wymienionych w omawianym przepisie jest prowadzonych z urzędu, choć nie wszystkie. W sprawach tych mogą być jednak wnoszone środki zaskarżenia (np. w postępowaniu o odebranie małoletniego). Przyjęcie, że terminy nie podlegają wstrzymaniu oznacza, że termin do zaskarżenia orzeczeń lub czynności w postępowaniu wykonawczym będą na ogólnych zasadach. W takim wypadku strona lub uczestnik mogą być narażeni na poniesienie dotkliwych konsekwencji, jeśli z powodu epidemii nie mogą wnieść środków zaskarżenia w terminie. W takim wypadku pozostaje im jedynie wnioskować o przywrócenie uchybionego terminu, jeśli zachodzą ku temu przesłanki.

Katalog spraw pilnych, co do których art. 15zsz ust.1 nie ma zastosowania **jest wyczerpujący i nie podlega rozszerzeniu**. Wbrew niekiedy spotykanym poglądom prezes sądu działający na podstawie art. 14a ust. 1 lub 2 ustawy o COVID nie ma prawa oznaczyć jako pilne innych spraw, niż określone w art. 14a ust. 4. Zgodnie bowiem z tym przepisem prezes właściwego sądu wyznaczy w związku z całkowitym zaprzestaniem czynności przez sąd lub sądy inny sąd równorzędny do rozpoznawania spraw pilnych. Może on wtedy wskazać także sprawy inne niż pilne należące do właściwości tego sądu, do których rozpoznawania będzie właściwy sąd wyznaczony. Chodzi zatem o wskazanie w ramach właściwości delegacyjnej także innych spraw niż pilne, które może rozpoznać dany sąd delegowany. Nie wpływa to jednak na bieg terminu w tych sprawach i zakres stosowania art. 15zsz.

Zgodnie z art. 15zsz ustawy o zwalczaniu COVID w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 **nie wykonuje się tytułów wykonawczych nakazujących opróżnienie lokalu mieszkalnego**. Jest to przepis szczególny do art. 15zsz. Oznacza to, że organ egzekucyjny nie może wykonywać żadnych czynności zmierzających do wykonania takiego tytułu wykonawczego, w tym także wezwania dłużnika do dobrowolnego wykonania obowiązku opróżnienia lokalu w wyznaczonym terminie (art. 1046 § 1 k.p.c.). Jeśli zaś wezwanie takie zostało dokonane przed 31 marca 2020 r., a termin wyznaczony przez komornika jeszcze nie upłynął do tego dnia podlega zawieszeniu na podstawie art. 15zsz. Jeśli jednak nawet termin ten upłynął do 30 marca 2020 r. to i tak od 31 marca 2020 r. komornik nie może podjąć żadnych czynności potrzebnych do wprowadzenia wierzyciela w posiadanie.

Trzeba też dodać, że tarcza antykryzysowa zawiera pewne ograniczenia w dokonywaniu czynności procesowych, odrębnie od poruszanej tu kwestii terminów. Poza wspomnianym już rozwiązaniem związanym z wstrzymaniem wykonywania tytułów wykonawczych polegających na opróżnieniu lokalu, **zgodnie z art. 15zsz ust. 6 tarczy w okresie, o którym mowa w ust. 1 tego przepisu, nie przeprowadza się rozpraw ani posiedzeń jawnych**, z wyjątkiem rozpraw i posiedzeń jawnych w sprawach pilnych. W praktyce oznacza to

możliwość podejmowania przez sąd i przewodniczącego tylko tych czynności, które mogą być dokonane na posiedzeniu niejawnym.

W tym kontekście wątpliwości będzie budzić możliwość wyznaczenia posiedzenia przygotowawczego (art. 205⁵ i n.), które choć będące formalnie posiedzeniem niejawnym ma się odbywać z osobistym stawiennictwem stron i pełnomocników. Ujmując jednak zagadnienie funkcjonalnie trzeba przyjąć, że wyznaczenie posiedzeń z udziałem stron i pełnomocników, nawet jeśli formalnie mają status posiedzeń niejawnych powinno być niedopuszczalne, poza sprawami pilnymi.

V. Wpływ art. 15zss pkt 1 i 2 na bieg terminów w postępowaniu cywilnym

Kluczową kwestią przy wykładni art. 15zss ustawy o zwalczaniu COVID jest ocena wpływu tego rozwiązania na bieg terminów. Przepis wskazuje bowiem, że w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii terminy, w których w nim mowa nie rozpoczynają się, a rozpoczęte ulegają zawieszeniu na ten okres.

Jeśli chodzi o pierwszą kwestię (brak rozpoczęcia biegu terminu), oznacza to, że jeśli w świetle przepisów kodeksu termin miałby rozpocząć swój bieg w dniu 31 marca 2020 r. lub później, to bieg ten się nie rozpocznie do czasu odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii. Jeśli zatem w dniu 31 marca 2020 r. lub później nastąpi zdarzenie, z którym ustawa wiąże skutek rozpoczęcia biegu terminu to skutek ten nie następuje.

Przykładowo, jeśli 31 marca 2020 r. lub później zostanie doręczone stronie orzeczenie wraz z uzasadnieniem sporządzonym na jej wniosek, termin do wniesienia apelacji nie rozpoczyna biegu. Dotyczy to także terminów, których bieg rozpoczyna się wskutek zaistnienia zdarzeń nie stanowiących czynności strony lub sądu (np. śmierć strony, ogłoszenie upadłości strony itp.).

Art. 15zss ma wpływ **jedynie na bieg terminu, a nie na skuteczność czynności stron i sądu**. Potwierdza to wprost sama ustawa, gdzie w art. 15zss ust. 7 ustawy o zwalczaniu COVID zapisano, iż czynności dokonane w okresie, o którym mowa w ust. 1, w postępowaniach i

kontrolach, o których mowa w ust. 1, są skuteczne. Tym samym omawiana regulacja różni się znacząco od skutków zawieszenia postępowania określonych w art. 179 § 3 k.p.c. Przepis ten nie tylko zabrania dokonywać sądowi jakichkolwiek czynności (poza wyjątkami w nim wymienionymi), ale ponadto czynności dokonywane przez strony uznaje za bezskuteczne do czasu podjęcia postępowania. Oznacza to, że **w czasie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii strona i sąd mogą dokonywać wszelkich dopuszczalnych czynności procesowych** (np. strony mogą wnieść środek zaskarżenia, sąd może skutecznie doręczyć pismo), chyba że co innego wynika z przepisów ustawy o zwalczaniu COVID.

Kwestią problematyczną jest jednak, czy czynność strony będzie dopuszczalna, jeśli **termin na jej dokonanie nie rozpoczął się** w związku z wejściem w życie art. 15zss ustawy o zwalczaniu COVID. Wynika to z faktu, że pewne czynności mogą być dokonane tylko w ściśle określonych terminach (minimalnych i maksymalnych).

Przykładowo, jeśli strona otrzymała odpis orzeczenia sądu pierwszej instancji z uzasadnieniem w dniu 31 marca 2020 r., to zgodnie z art. 15zss ust. 1 pkt 1 ustawy o zwalczaniu COVID termin do wniesienia apelacji nie rozpoczął biegu, a zatem można twierdzić, że termin do wniesienia apelacji się nie otworzył, a zatem wniesiona po 31 marca 2020 r. apelacja strony jest niedopuszczalna i powinna podlegać odrzuceniu.

Pogląd taki jednak nie przekonuje, jeśli weźmie się pod uwagę ochronny cel omawianego przepisu i wyraźne brzmienie art. 15ssz ust. 7 ustawy o zwalczaniu COVID. **Czynność strony powinna być w takim wypadku uznana za skuteczną**, choć oczywiście nadanie biegu apelacji i dokonanie kolejnych czynności przez sąd (np. przekazanie akt sprawy sądowi II instancji) jest uzależnione od rozwoju sytuacji faktycznej w danym sądzie.

Można także bronić poglądu opartego na analogii z art. 179 § 3 zd. 3 k.p.c., że apelacja taka jest dotknięta bezskutecznością zawieszoną i choć wniesiona jako dopuszczalna, to wywoła swe skutki dopiero po ustaniu stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego. Pogląd ten jest jednak wątpliwy w związku z brzmieniem art. 15ssz ust. 7 ustawy o zwalczaniu COVID

przyjmującym skuteczność czynności stron i sądu, a także w związku z brakiem takiego szczególnego uregulowania w tarczy antykryzysowej.

Jeśli chodzi o drugą kwestię (zawieszenie biegu terminów już rozpoczętych) to regulacja ta dotyczy tylko terminów, które rozpoczęły swój bieg przed 31 marca 2020 r. i nie skończyły się do tego czasu. Zawieszenie biegu terminu oznacza, że termin taki nie jest liczony przy ocenie jego długości. Jak już była mowa nie zabrania to jednak stronie i sądowi podejmowania czynności procesowych, chyba że termin ma charakter terminu *post quem*, a więc takiego, po upływie którego dopuszczalne jest dopiero dokonanie czynności.

Przykładowo terminami takimi są te, które uprawniają sąd do umorzenia postępowania na skutek bezczynności strony w związku z zawieszeniem postępowania (art. 182 k.p.c.). Oznacza to, że sąd nie może umorzyć postępowań, co do których bieg terminu na złożenie wniosku o podjęcie postępowania został zawieszony na podstawie art. 15zsz. Chodzi tu przede wszystkim o brak możliwości umorzenia postępowania w trakcie obowiązywania stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego, które zostało zawieszony w związku z niewykonywaniem przez stronę zarządzeń z art. 177 § 1 pkt 5 i 6 k.p.c.

Art. 15zsz ust. 1 nie precyzuje co dzieje się z terminami **w razie odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii**. Oczywiście sama zmiana stanu epidemii na stan zagrożenia epidemicznego na podstawie omawianego przepisu nie ma znaczenia, gdyż stosuje się go w razie ogłoszenia jednego z tych dwóch stanów. W razie jednak odwołania tych stanów brzmienie art. 15zsz może budzić wątpliwości.

Jeśli chodzi o terminy, które **nie rozpoczęły biegu** wydaje się, że termin taki powinien **rozpocząć automatycznie bieg po ustaniu stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii**. Dotyczy to zarówno terminów sądowych jak i ustawowych. Brak w szczególności podstaw do przyjęcia, że terminy sądowe powinny być wyznaczone na nowo. Instytucja braku rozpoczęcia biegu przez termin nie była dotąd znana kodeksowi postępowania cywilnego i stąd brak w k.p.c. regulacji, do której można by ją przyrównać.

Przykładowo, jeśli sąd wezwał stronę do uzupełnienia braków formalnych apelacji w terminie dwutygodniowym, a zarządzenie to zostało doręczone stronie w dniu 31 marca 2020 r. lub później to termin ten rozpocznie bieg automatycznie po odwołaniu stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego.

W sytuacji, gdy doszło do **zawieszenia biegu terminu wątpliwości są jednak znacznie poważniejsze**. Kodeks postępowania cywilnego zna bowiem instytucję wstrzymania biegu terminu w sytuacji zawieszenia postępowania. W zależności od przyczyny zawieszenia i rodzaju terminu, terminy podlegają jedynie wstrzymaniu i po podjęciu biegną dalej (art. 179 § 1 k.p.c.) lub podlegają przerwaniu i po podjęciu biegną od początku, a terminy sądowe muszą być wyznaczone na nowo (art. 179 § 2 k.p.c.).

Zawieszenie biegu terminu, o którym mowa w art. 15 z z s *prima facie* **zbliża się jedynie do wstrzymania biegu terminu, a nie do jego całkowitego przerwania**. Tak też można interpretować sformułowanie „zawieszenie terminu”, a nie jego przerwanie.⁵ Kwesta ta jest jednak wysoce sporna.

Jeśli zatem przyjąć, że zawieszenie, o którym mowa w art. 15 z z s ust.1 polega na wstrzymaniu biegu terminu, to po odwołaniu stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii bieg terminu będzie kontynuowany, a nie rozpoczyna się na nowo. Brak zaś podstaw do wyznaczania terminów sądowych na nowo, skoro tarcza antykryzysowa nie różnicuje rodzajów terminów procesowych.

Przykładowo, jeśli dwutygodniowy bieg terminu do wniesienia apelacji upływał w dniu 1 kwietnia 2020 r., to od 31 marca 2020 r. uległ on zawieszeniu. W związku z tym po odwołaniu stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego stronie pozostały tylko dwa dni na wniesienie apelacji.

⁵ Pojęciem przerwania i zawieszenia biegu terminu posługuje się kodeks cywilny (art. 121 i 123 k.c.). W przypadku przerwy bieg terminu przedawnienia następuje na nowo (art. 124 § 1 k.c.).

Trzeba przy tym pamiętać, że zastosowanie znajdzie art. 114 k.c. przyjmujący, że miesiąc liczy się za trzydzieści dni, a rok za trzysta sześćdziesiąt pięć dni.

Kwestia może jednak budzić wątpliwości i zapewne z punktu widzenia praw strony bezpieczniejsze byłoby, aby zwłaszcza przy terminach krótszych (do dwóch tygodni) biegły one od początku po ustaniu stanów epidemii lub zagrożenia epidemicznego. Wymaga to jednak reakcji ustawodawcy, który powinien powrócić do doprecyzowania tego zagadnienia, gdy epidemia zostanie opanowana.